

Constantin PARASCHIVESCU

Radio

Univers sonor

Un cunoscut regizor de **teatru radiofonic** îmi spunea în toamnă, la Galați, în zilele Festivalului de Comedie, că de două luni redacția respectivă n-a mai înregistrat nici o premieră, din lipsă de bani. La o audiție în decembrie 2005, față de opinia că un scenariu-monolog ar fi sporit în interes prin intercalarea unei a doua voci, s-a exprimat regretul că nu s-a putut din lipsă de bani. Spre sfârșitul lunii ianuarie, la o altă audiție, după ce crainica a anunțat în final distribuția și realizatorii și, spre mirarea noastră, un șir întreg de sponsori, un respectabil regizor al casei a ținut să consemneze trist împrejurarea că popularul gen de emisiuni a ajuns în această situație, din lipsă de bani. E o realitate pe care n-am căderea s-o comentez, dar îmi prilejuiește cu atât mai mult prețuirea și respectul pentru artiștii colaboratori ai teatrului la microfon, care, și în aceste condiții, țin să-l onoreze cu contribuția lor profesională.

Am consemnat, în lunile decembrie și ianuarie, două prezențe notabile în ciclul „dramaturgi români contemporani” coordonat de Magda Duțu, scriitorii ardeleni Alexandru Uiuu cu scenariul **Pragul** și Cornel Udrea, cu scenariul intitulat **Lăsați-l pe clovn în casă**. Cu valorificări remarcabile în universul sonor, căroră le adaug un al treilea, din alt ciclu, privind dramaturgia noastră clasică, **Năpasta** de I.L.Caragiale, într-o nouă înregistrare.

Bistrițean de origine și abia cu patru decenii pe umeri, Alexandru Uiuu a fost premiat la câteva manifestări literare pentru proză și poezie și nominalizat de două ori la premiile UNITER în cadrul concursului de dramaturgie, în 1999 și 2000. Dramaturgia lui – e de părere Claudiu Groza – „conține piese deschise pentru cititori /spectatori deschiși. La minte, firește”. **Pragul** delimitează două teritorii spirituale, noi și lumea, în prag rămânem, zice dânsul, „într-un echilibru dinamic al tumultului interior cu ispitele exteriorității”. Gânduri ale unei femei tinere în clipa de introspecție solitară, banale poate, dar prilejuind neașteptate asocieri, revelații de atitudine și conduită, distincții de interpretare. „Ce ușor de obținut este infernul. Iadul. Se deschide o ușă și...”, cugetă eroina. Nu peste mult timp, ușa chiar se deschide și, în prag, bărbatul căruia i s-a dăruit. O vecină tocmai i-a spus că l-a văzut cu alta. Reacția? „Dacă tot nu intri, mă primești și pe mine puțin în prag?”. Cât de aproape era de infern, dar impulsul lăuntric i-a dictat: „Te iubesc!”. Chiar, dacă, cu nostalgia singurătății – „Ce mireasă tristă!”. „Experiment de dilatare psihologică a timpului interior”, își caracterizează autorul lucrarea, iar regizorul Gavriil Pinte experimentează

cu succes un efect tehnic de subliniere a timpului lăuntric, prin vocea gândurilor care anticipează replica. Vorbele vin mai întâi dintr-un plan nedefinit, intim, ca o sugestie a cugetului, apoi prin sonoritatea frazei. Și în Andreea Bibiri a găsit o excelentă interpretă. Tot el a regizat versiunea nouă a dramei caragialene *Năpasta*, cu o interpretă de gravă expresie dramatică, ce m-a surprins, Rodica Negrea. Și aici, în monoloagele eroinei, se succed în alternanță rapidă gândurile cu frazele rostite, iar pentru alte momente de tensionată confruntare, regizorul experimentează, ca să zic așa, tăcerile dintre replici. Pauzele, adică, nerecomandate la radio, dar în dialogul încordat, abia stăpânit, le sesizezi, pline de frământare și neliniște. Așa, de pildă, între Ion (o inspirată distribuie a lui Gheorghe Visu) și Dragomir (Petre Nicolae), între Anca și Dragomir în final. Versiune modernă, de esență realistă, lucidă, în tonuri pregnante și în rezonanță cu răbufnirile naturii, în rafale de vânt. Hamletul feminin, cum i s-a spus Ancăi, își asumă îndreptățit rostul justițiar.

Clujeanul Cornel Udrea scrie *Lăsați-l pe clovn în casă*, comedie-parabolă, cu un personaj înzestrat și generos – care își scapă semenii de cele mai neplăcute amintiri, cumpărându-le visele ca să nu-i mai „doară nopțile” – Valentin. Bătrân dispus să izbăvească de metehnele cugetului pe cei din jur, chiar dacă îi „încărunțește sufletul” cu fiecare zi. Clovn, s-ar zice, dar nu faceți eroarea să-l alungați. „Începuseră să doarmă bine cei cărora le cumpărăm visele”, constată el. Dar el, care îi face pe alții să râdă, de ce nu știe să râdă? Domnul Udrea a scris-o cu pixul poeziei și al replicii de duh pentru înzestratul și generosul concitadin, Florin Piersic, care a și fost sărbătorit la Cluj-Napoca pentru împlinirea a ...“ de zece ori șapte ani de-acasă”. Și radioul l-a ademenit pentru rol, în debut la teatrul radiofonic, s-a zis (deși eu mai știu precedente). Montarea atent girată de Mihai Lungeanu, i-a pus în valoare volubilitatea și farmecul, cu iscusință și haz, în mlădierile vocii puțin ostenite, un pic șuierate.

Cu *Portretul Dorei* de Hélène Cixous, a debutat la radio anul francofoniei, în seria „dramaturgi contemporani” (care, după declarațiile redactorului Crenguța Manea, va mai cuprinde: *Scrisoarea către tinerii actori* de Olivier Py, *Pentru Louis de Funès* de Valère Novarine, *Trecând prin iarnă* de Yasmina Reza ș.a.). Înregistrarea a prilejuit câteva debuturi – în regie artistică radiofonică Anca-Maria Colțeanu (după o experiență reușită cu o montare ingenioasă la Teatrul Municipal „Traian Grozăvescu” din Lugoj, a piesei lui Eugen Ionescu *Cântăreața cheală*), în interpretare Dana Rotaru și – surpriză – Marian Râlea, în adaptare pentru microfon Cătălin Rotaru. Colaboratoare a celebrei regizoare Arienne Mnouchkine, autoarea prelucrează o lucrare a lui Sigmund Freud, *Cazul Dora*, conturând portretul unei vârste critice, al trecerii către maturitate, cu visele și experiențele dramatice trăite. Pentru debutanți – și nu numai ei, firește –, un pas concludent în universul sonor.